

Po návratu z pozorovatelské mise v Sierra Leone jsem dlouho nemohla najít způsob začlenění se zpět do normálního života tady doma, začlenit se zpátky do společnosti, která byla na hony vzdálená tomu, kde jsem doposud žila a byla šťastná. Lidé kolem mě sice komunikovali stejným jazykem, ale já jejich problémům přesto nerozuměla.

Afrika a život tam je pro Evropana složitý, ale já to přesto postrádala, a velmi citelně. Chyběla mi ta práce, která mě naplňovala pocitem, že jsem užitečná na místě, kde nás lidé potřebují a jsou vděční jen třeba za to, že jste se objevili v jejich vesnici, která je hluboko v buši a zajímali se o jejich problémy. Oni věděli, že pokud je OSN přítomno, je tam mír.

A proto jsem v prosinci 2007 znovu přistávala na mně známém kontinentu, přesněji v Libérii, která stejně jako Sierra Leone leží v západní Africe. Konflikty v obou zemích byly částečně geograficky i politicky provázané.

Libérie 2007

Občanská válka v Libérii začala 24. prosince 1989, kdy vyústily konflikty mezi vládou a povstalci. Podle odhadů OSN zemřelo v těchto bojích na 250 000 lidí a více jak jeden milion obyvatel opustil své domovy. Stejně jako v Sierra Leone byli v konfliktu velkým procentem zastoupeni i dětští bojovníci (zdroje OSN udávají 15-20 000), kteří byli pod vlivem drog učeni vraždit, znásilňovat a mrzačit.

V roce 2003 válka skončila, lidé nemají prakticky žádný majetek a pokud něco mají, jsou na to náležitě hrdí a „vystavují to“, aby ostatní viděli, co si pořídili. Paradoxem tak tedy zůstává pohled na ženu na ulici, na zádech nese podvyživené dítě, ale v rukách drží mobilní telefon!

Žebříček lidských hodnot po prožitých hrůzách občanské války je naprosto otočený: lidský život jejich nebo jejich dětí je postaven až na samý konec. Žena si tedy raději koupí mobilní telefon, než by za jeho cenu nakoupila zásoby a nakrmila děti. To je odvrácená tvář Afriky, kterou poznáte, až ve chvíli, kdy tam jste a chvíli s těmi lidmi žijete.

Harper

První část mise jsem prožila v Harperu, který leží až na hranicích s Pobřežím slonoviny, kde v té době probíhala epidemie cholery, což je nebezpečné průjmové onemocnění, které se přenáší nejčastěji pitnou vodou znečištěnou fekáliemi nebo potravinami. Harper je přímořské městečko s překrásnou pláží, až později jsem zjistila, že toto místo je využíváno jako veřejný záchod pro celé městečko. Naším úkolem bylo monitorování situace a předávání informací. Při návštěvách v nemocnici jsem zde poprvé viděla postele s otvorem uprostřed roštu a pod tím nádobu na výkaly. Lidé leželi na postelích bez matrací. Pacientů tam jednu dobu bylo asi ke

stovce, takže pro hrstku personálu nebylo možné ohlídat průjmové onemocnění u tolika pacientů, proto tedy ty „zlepšováky“ s postelemi.

Měla jsem již také informace o tom, že v našem prostoru odpovědnosti se nacházejí leproslávia, kde jsou soustřeďováni lidé s leprou, tzv. malomocenstvím. Je to infekční onemocnění způsobované bakterií, která má sklon napadat kůži a sliznice. Původně řecké slovo lepra označuje vyrážku, prašivinu.

Byla jsem dobrovolníkem pro tuto patrolu, a tak tedy já a jeden dánský voják jsme se vypravili navštívit tyto chudáky. Nakoupila jsem nějaké jídlo a vzala hračky, které mi zase posbíraly děti v České republice, abych je předala černouškům v daleké Africe. Pohled na tyto lidi byl vskutku zoufalý, jednou týdně přijeli lidé z humanitární organizace, rozdali antibiotika, a tím veškerá pomoc končila. Po návratu na tým nám nikdo nechtěl podat ani ruku, natož nás bratrsky obejmout, panika z možné nákazy byla velká. Musela jsem všem přeložit informace, které jsem si našla na internetu. Tedy že nemoc často probíhá bezpříznakově a není nijak zvlášť nakažlivá (vyjma kožní formy vytvářející vředy, která je nakažlivá silně). Za určitých okolností může ale dojít k rozvinutí její destruktivní formy, která ničí nervy (výsledkem je znecitlivění tkáně) a posléze destruuje tkáň komplexně, což můžete vidět na fotce staříka bez nohy a také částí rukou. Určité riziko nákazy by bylo, kdyby s nimi člověk delší dobu žil, jedl by z jednoho talíře a spal na jedné posteli. Při zachování běžných hygienických pravidel jsme byli chráněni. Mé zkušenosti z Libérie jsou po těchto dvou „akcích“ nemocí bohatší, než jsem měla možnost zažít v mojí milované Sieře, a to ještě není výčet kompletní.

Měsíc po mém nástupu na tým jsem byla na patrole, při které s námi jely obrněné transportéry senegalského kontingentu s vojáky určenými k potlačování davu tzv. těžkooděnci, bylo totiž hlášeno sročení davu nedaleko jedné vesnice. Po příjezdu naší patroly jsme zjistili, že jde o sporné vlastnictví již obdělávané půdy. V Libérii nemají katastrální úřady, takže spory tohoto druhu mohou být na denním pořádku. Vlastnictví půdy je dané z generace na generaci. Zde, uprostřed davu jsem poznala, že Liberijci jsou daleko emotivnější než jsou lidé Sierry. Musím se také přiznat, že jsem měla poprvé opravdový strach, obklopená muži, kteří se dožadovali křikem a máváním mačet svých práv na půdu na straně jedné a na druhé straně podobní s mačetami, jen z jiné vesnice. Říkala jsem si: jeden sekne a je s námi konec i přes přítomnost senegalských vojáků, a to je ta situace co jsme trénovali v kurzu – umět diplomaticky problém alespoň pro tuto chvíli vyřešit. Společnými silami nás tří pozorovatelů se podařily uklidnit emoce davu a domluvit společný meeting.

Bohužel, řešení sporu se nenašlo, a tak jsme byli v květnu voláni znovu do stejné vesnice, odkud byli uneseni tři lidé a zničena úroda. Jednoho ze tří unesených jsme potkali krvácejícího cestou, ten utekl a zachránil se. Další dva byli nalezeni zohavení s usekanými končetinami. Spor o půdu nebyl vyřešen a do budoucna může eskalovat do konfliktů větších rozměrů. Byla jsem v Harperu také navštívit sirotčinec, který je závislý na nepravdělné státní pomoci a pomoci humanitárních organizací. V té době zde bylo 17 dětí, nejstaršímu bylo 16 let a nejmladší byl Bobo, kterému bylo 6 měsíců, jeho matka zemřela při porodu na vykrvácení. Předala jsem dětem hračky posbírané dětmi z České republiky, bonbony a také jsem koupila pytel rýže, což je v Libérii základní potravina stejně jako v Sierra Leone.

Sinje, Tubmanburg

Po půl roce jsem byla poslána na tým do městečka Sinje, které leží na hranicích se Sierra

Leone, což znamená na druhou stranu Libérie. Zde bylo naší hlavní náplní patrol kontrola hraničních přechodů a návštěvy kaučukových plantáží, které dávaly alespoň části populace možnost výdělků. Při jedné patrole na hranice jsem Sierra Leonské celníky pozdravila jejich nářečím, což vzbudilo ohromný poprask. Běželi pro náčelníka, že je tam voják, bílá a mluví řečí Mende. Od té doby jsem byla vždy vítaná už z dálky.

Prakticky denně jsem se účastnila patrol, o jejich výsledcích psala hlášení, i různá mimořádná dle požadavku velitelství, a na ranní porady jsem pro tým připravovala nejdůležitější informace z okolních zemí a také aktivity v Libérii za posledních 24 hodin. Čas v misi běžel neúprosně vpřed a já se díky snižování počtů týmů dostala mimořádně na svůj třetí tým do Tubmanburgu nedaleko Sinje. Převzali jsme prostor odpovědnosti za zrušený tým Sinje, takže patroly byly dost časově náročné (zažila jsem i 12hodinovou) a chyběl i lidský potenciál.

Každý voják, který končí svoji misi, bývá za svoji práci ohodnocen. Toto hodnocení je posíláno jak pro zemi, odkud voják pochází, tak i do centrály OSN. Já jsem byla znovu ohodnocena nejvyšší známkou a velitel týmu mi při loučení podal ruku se slovy, že zastanu práci za čtyři muže a je velmi rád, že jsem byla členem jeho týmu. Vážím si tohoto uznání, stejně jako slov od mých spolubojovníků na týmu: „Jsem rád, že jsem mohl sloužit s vojákem, ženou, jako jsi ty, děkuji.“ Loučení s nimi bylo smutné, jako loučení s celou Libérií, brečela jsem a znovu rekapitulovala rok v misi, kde jsem svojí prací přispěla k obnovení stability v zemi, kde válka pustošila nejen ekonomiku a infrastrukturu, ale hlavně lidi a jejich morální hodnoty.

Jsem ráda, že jsem měla šanci dostat se do zemí, kam se běžný turista nevydává. Pomáhat v rámci svých možností nejen jako voják armády České republiky, ale také jako člověk.

kpt. Petra Kudová